

فهرست

مقدمه ۷

خوش اخلاقی

- کامل ترین ایمان ۱۱
- خوش خلقی در ترازوی اعمال ۱۱
- با چهار ویژگی، ایمان کامل می شود ۱۱
- محبوبترین عمل در پیشگاه خداوند ۱۱
- پاداش خوش خلقی ۱۳
- تقوا و خوش اخلاقی ۱۳
- ذوب کننده گناه است ۱۳
- آبادی سرزمین ها و طولانی شدن عمرها ۱۳
- زمین سخت، با آب دست پیامبر ﷺ نرم می شود ۱۵
- اخلاقِ ارادی از اخلاقِ ذاتی بهتر است ۱۵
- پاداشِ مجاهد فی سبیل الله ۱۷
- چرا دشمنانِ خدا، خوش اخلاقند؟ ۱۷
- درجهٔ روزه دارِ شب زنده دار ۱۹
- خوش خلقی، ثروت است ۱۹

بَابُ حُسْنِ الْخُلُقِ

***

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
إِنَّ أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا.

***

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَا يَوْضَعُ فِي مِيزَانِ امْرِئٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ، كَمَلَ إِيمَانُهُ، وَإِنْ كَانَ مِنْ قَرْنِهِ إِلَى قَدَمِهِ
ذُنُوبًا لَمْ يَنْقُصْهُ ذَلِكَ.
قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَهُوَ ١. الصِّدْقُ ٢. وَادَاءُ الْأَمَانَةِ ٣. وَالْحَيَاءُ ٤. وَ
حُسْنُ الْخُلُقِ.

***

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ:
مَا يَقْدَمُ الْمُؤْمِنُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِعَمَلٍ بَعْدَ الْفَرَائِضِ أَحَبُّ
إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ أَنْ يَسَعَ النَّاسَ بِخُلُقِهِ.

***

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
إِنَّ صَاحِبَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ.

***

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
أَكْثَرُ مَا تَلِجُ بِهِ أُمَّتِي الْجَنَّةَ تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
إِنَّ الْخُلُقَ الْحَسَنَ يَمِثُّ الْخَطِيئَةَ كَمَا تَمِثُّ الشَّمْسُ
الْجَلِيدَ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
الْبِرُّ وَحُسْنُ الْخُلُقِ، يَعْمرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِي الْأَعْمَارِ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

هَلَكَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله فَأَتَى الْحَقَّارِينَ، فَإِذَا بِهِمْ لَمْ
يُخْفِرُوا شَيْئًا وَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله، فَقَالُوا:
يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا يَعْمَلُ حَدِيدُنَا فِي الْأَرْضِ، فَكَيْتَمَا نَضْرِبُ
بِهِ فِي الصِّفَا.

فَقَالَ صلى الله عليه وآله وَلِمَ؟ إِنْ كَانَ صَاحِبُكُمْ لِحَسَنِ الْخُلُقِ، ائْتُونِي بِقَدَحٍ
مِنْ مَاءٍ.

فَأَتَوْهُ بِهِ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ، ثُمَّ رَشَّهُ عَلَى الْأَرْضِ رَشًّا.
ثُمَّ قَالَ صلى الله عليه وآله: اخْفِرُوا.

قَالَ عليه السلام: فَحَفَرَ الْحَقَّارُونَ، فَكَيْتَمَا كَانَ رَمْلًا يَتَهَايَلُ عَلَيْهِمْ.

***

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

إِنَّ الْخُلُقَ مَنِيحَةٌ يَمْنَحُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ خَلْقَهُ، فَمِنْهُ سَجِيَّةٌ، وَ
مِنْهُ نِيَّةٌ.

فَقُلْتُ فَأَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟

فَقَالَ عليه السلام: صَاحِبُ السَّجِيَّةِ هُوَ مَجْبُودٌ لَا يَسْتَطِيعُ غَيْرَهُ، وَ
صَاحِبُ النَّيَّةِ يَصْبِرُ عَلَى الطَّاعَةِ تَصَبُّرًا فَهُوَ أَفْضَلُهُمَا.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِيُعْطِيَ الْعَبْدَ مِنَ الثَّوَابِ عَلَى حُسْنِ
الْخُلُقِ كَمَا يُعْطِي الْمُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَغْدُو عَلَيْهِ وَ
يَرُوحُ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَعَارَ أَعْدَاءَهُ أَخْلَاقًا مِنْ أَخْلَاقِ أَوْلِيَائِهِ
لِيَعِيشَ أَوْلِيَاؤُهُ مَعَ أَعْدَائِهِ فِي دَوْلَاتِهِمْ.
وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمَا تَرَكُوا وَلِيًّا لِلَّهِ إِلَّا
قَتَلُوهُ.

خوش اخلاقی

کامل ترین ایمان

امام باقر علیه السلام فرمود:

کامل ترین ایمان را مؤمنی دارد که خوش اخلاق ترین باشد.

خوش خلقی در ترازوی اعمال

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

روز قیامت، در ترازوی هیچ کسی، بهتر از خوش خلق نهاده نمی شود.

با چهار ویژگی، ایمان کامل می شود

امام صادق علیه السلام فرمود:

هرکس چهار ویژگی داشته باشد ایمانش کامل است، و حتی اگر سر تا پایش را گناه گرفته باشد از ایمانش نمی کاهد.
و فرمود: آن (چهار ویژگی عبارتند از):
۱. راستگویی، ۲. ادای امانت، ۳. حیا ۴. و خوش اخلاق.

محبوبترین عمل در پیشگاه خداوند

امام صادق علیه السلام فرمود:

مؤمن بعد از واجبات، هیچ عملی را به درگاه خدای - عَزَّ وَجَلَّ - عرضه نکرده است که در پیشگاهش محبوب تر باشد از نیکی کردن به مردم به وسیله اخلاق (خوش).

پاداش خوش خلقی

رسول خدا ﷺ فرمود:

پاداش صاحبِ خُلقِ نیکو، مانند پاداش روزه‌دارِ شب‌زنده‌دار است.

تقوا و خوش اخلاقی

رسول خدا ﷺ فرمود:

أُمَّتٌ مِنْ، بيشتر به وسیله تقوای الهی و خوش اخلاقی، به بهشت می‌روند.

ذوب کننده گناه است

امام صادق علیه السلام فرمود:

خوش خلقی، خطا (و گناه) را ذوب می‌کند؛ همان‌طور که خورشید یخ را آب می‌کند.

آبادی سرزمین‌ها

و طولانی شدن عمرها

امام صادق علیه السلام فرمود:

نیکی و خوش اخلاقی، سرزمین‌ها را آباد، و عُمرها را طولانی می‌کند.

زمین سخت، با آب دست پیامبر ﷺ نرم می شود

امام صادق علیه السلام فرمود:

در زمان پیامبر ﷺ، مردی از دنیا رفت. رسول خدا ﷺ، گورکن ها را آورد (تا زمین را بکنند). گورکن ها نتوانستند زمین را بکنند. آنان به پیامبر خدا ﷺ، شکایت کردند و گفتند:

ای رسول خدا، (بیل و کلنگ آهن ما) در زمین اثری ندارد؛ مثل این است که با آن به تخته سنگ می کوبیم.

آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: علتش چیست؟ دوست فوت شده شما که خوش اخلاق بوده است. برایم یک ظرف آب بیاورید. برای ایشان ظرف آبی آوردند. آن حضرت دستش را در آن فرو برد و آب ظرف را روی زمین پاشید.

بعد فرمود: بکنید.

امام صادق علیه السلام فرمود: سپس گورکن ها (زمین را) می کنند، و خاک ها در اطرافشان مانند ریگ، ریخته می شد.

اخلاق ارادی از اخلاق ذاتی بهتر است

اسحاق بن عمار می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

اخلاق، عطایی است که خداوند به مردم عنایت می کند. اخلاق بعضی از مردم، طبیعی (و خدا دادی) است و اخلاق بعضی دیگر، ارادی است.

پرسیدم: کدامیک برتر است؟

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که اخلاقِ خدادادی دارد طبیعتش این است و کارِ دیگری نمی تواند انجام بدهد ولی کسی که اخلاقِ ارادی دارد، باید برای اطاعت از خدا، خیلی تحمل و صبر داشته باشد، پس این نوع اخلاق فضیلتِ بیشتری دارد.

پاداشِ مجاهد فی سبیل الله

امام صادق علیه السلام می فرماید:

خدای - تَبَارَكَ وَ تَعَالَى - به بنده اش به خاطر خوش اخلاقی پاداشِ مجاهد در راه خدا را خواهد داد که شبانه روز برای خدا در حالِ جهاد است.

چرا دشمنانِ خدا، خوش اخلاقند؟

امام صادق علیه السلام فرمود:

خدای - تَبَارَكَ وَ تَعَالَى - بعضی از ویژگی های دوستانِ خودش را به دشمنانش امانت می دهد؛ تا دوستانِ خدا در حکومتِ دشمنانشان بتوانند با آنان زندگی کنند.

در روایت دیگری آمده است: اگر خدا چنین کاری نمی کرد دشمنان خدا هر جا دوست خدا را می یافتند حتماً می کشتند.